

Jaargang 31

juni 2016

nummer 85

Groe n i n g a

Vriendenbulletin

STICHTING VRIENDEN VAN DE STAD GRONINGEN

COLOFON INHOUDSOPGAVE

Colofon

Redactie:
P. J. E. Bootsma
T. van der Meulen
M. L. Hintzbergen

Lay-out

C. Weis, Groningen

Druk:

Drukkerij C. Weis

Redactieadres:

Crouwelstraat 52,
9731 ME Groningen.
050-5424848
maria@hintzbergen.nl

Afbeelding omslag:

**Westerzon op kont van schip
in Noorderhaven**

foto: Tom van der Meulen

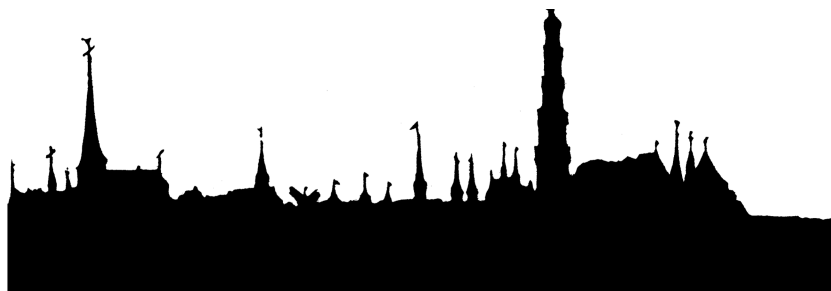
Kopijdatum

nummer 86:
15 augustus 2016

Kopij aanleveren in Word,
foto's:
JPEG, Tiff of EPS

Inhoudsopgave:

Tom van der Meulen <i>Van de voorzitter</i>	3
Pieter Bootsma, <i>Erfgoed & Vishoek, Hoek- en Muurstraat</i>	4
Tom van der Meulen <i>Interview met AnneMarie Schönfeld (Rottinghuis BV)</i>	6
Tom van der Meulen <i>Stelpstra en Vermeend over de kabelbaan</i>	9
Pieter Bootsma <i>Esther Klaver, voorzitter van het A-kwartier</i>	11
Tom van der Meulen <i>Je maintiendrai</i>	13
Pieter Bootsma <i>Een nieuw plein</i>	15
Tom van der Meulen <i>Oorlogsgedenkplaats bij de Oostersluis</i>	16
<i>Activiteitenagenda</i> <i>Wandeling Open Monumentendag 2016</i>	18
Groningana	19

Van de voorzitter

Krijgt u ook zo'n ongemakkelijk gevoel bij het begrip authenticiteit? Makelaars prijzen huizen aan met authentieke elementen, traditionele schepen met een geveegde kont en een mooie zeeg worden 'authentiek' genoemd terwijl een nieuwe coaster met een stoere bijlsteven die kwalificatie wordt onthouden. Reisgidsen spreken van authentieke stadjes die het bezoek,

van nostalgie, misschien zelfs van gewenste disfunctionaliteit? Dat laatste is interessant, want juist die zogenaamde authentieke elementen zouden dan aan economische waarde bijdragen. Economie en functionaliteit zijn geen zaken die zich één op één tot elkaar verhouden. Geen nieuwe conclusie, maar onlangs bleek ook het tiggste bewijs van de stelling van Py-

geven van het ensemble zelf. Wij zijn het die samenhang benoemen en vermoeden. En vanuit eerdere beelden herkennen en zo mogelijk waarderen. We verlaten ons als het ware op iconische beelden: foto's uit reisgidsen die geen andere betekenis hebben dan dat men, wanneer men zich 'er in' begeeft, een 'ervaring' opdoet. Een selfie met dezelfde achtergrond als de reisgids laat zien, dat lijkt het toppunt van stedentrips. Maar een authentieke ervaring? Misschien wel! Tussen kunst en kitsch is in dezen een leerzaam programma. Wanneer oude stukken nog meer of minder compleet zijn worden ze hoog aangeslagen, maar de paradox is natuurlijk dat handelaren de zaken graag stuk voor stuk in

. . . kunst en kitsch . . .

de omweg of zelfs de reis waard zijn. (Bijna) niemand zal betwisten dat het gaat om elementen die bijdragen aan de waarde en de verblijfskwaliteit zo men wil, van een woning, een straat, een stad, een haven. Is hier sprake

thagoras nog publicabel. We gaan een stapje verder. In het erfgoedbeleid worden ensembles hoger aangeslagen dan losse elementen. Hier zit een merkwaardige bias in het denken. Immers elk element, ook in een ensemble, dateert uit een bepaalde periode, soms zijn ensembles bewaard gebleven wegens gezamenlijke veroudering (geen geld om af te breken, geen geld om te vernieuwen, kortom: gebleven wat ze waren) terwijl toch de samenstellende delen vaak uit volstrekt verschillende periodes dateren. Alleen niet uit de onze! Dat geeft dan blijkbaar samenhang, met andere woorden: de samenhang is een artefact van onze tijd, niet een inherent ge-

de handel brengen. Zelf heb ik zo eens een zeventiende-eeuws atlasje naar de barrebiesjes zien gaan. De uitgave werd een delfstoffenput voor los te verkopen kaartjes, zoals ook Romeinse ruïnes op enig moment in middeleeuwen en Renaissance (en ook later nog wel) als een *Fundgrube* van bouwstoffen zijn geëxploiteerd. Misschien zou de conclusie moeten zijn dat de werkelijkheid, ook de gebouwde en ingerichte omgeving, in essentie gefragmenteerd is, en dat je je daarmee moet verhouden. En dat die verhouding met de tijd evolueert. Iets anders zit er natuurlijk ook niet in, ook al zou je het willen. En dat geeft elke keer de Vrienden weer stof tot nadenken. Dat vindt u ook in deze aflevering.

Erfgoed & Vishoek, Hoek- en Muurstraat

In maart stuurt B & W de notitie *Uitgangspunten voor een nieuwe erfgoednota naar de gemeenteraad*. Het discussiestuk wordt besproken in de vergadering van de raadscommissie Ruimte en Wonen van 6 april en vervolgens krijgen de Groningers op 26 april, 31 mei en 28 juni de gelegenheid hun zegje te doen en wordt er in brede in- en externe groepen geklankbord over de uitgangspunten. Het moet leiden tot een nieuwe erfgoednota want de oude dateert al van 1995 en sindsdien is er natuurlijk het een en ander veranderd.

De steller van de B & W notitie, Joris van Haften, de Groningse erfgoedambtenaar bij uitstek, constateert dat erfgoed meer is dan monumenten en archeologie. Het is daarmee *cultuurlandschap, historische geografie, bouwhistorie*. Kortom, het thema is veel breder geworden. *“Sinds 2012 is bovendien wettelijk geregeld dat onbeschermde cultuurhistorische waarden (zowel onder- als bovengronds) in alle bestemmingsplannen gewogen moeten worden ten opzichte van andere belangen*. In Groningen hield dat niet over zoals we bij ons inspreken in de gemeenteraad herhaaldelijk inbrachten. Een mening die in 2011 gedeeld werd door de Erfgoedinspectie die bij zijn onderzoek in Groningen vaststelde dat in het ruimtelijk beleid van de gemeente onvoldoende aandacht was voor de cultuurhistorische waarden.

Het gewicht van cultuurhistorische waarden

In de uitgangspuntennotitie worden een zestal discussiepunten aan de orde gesteld. De meest interessante

is de vraag *hoe belangrijk we cultuurhistorische waarden vinden ten opzichte van andere belangen en wat we daarover willen vastleggen*. Het is een vraag die zich alleen laat beantwoorden als we naar de gemeentelijke praktijk kijken. Een mooie inkijk in die praktijk biedt het meest recente bestemmingsplan van de gemeente, dat van de straten Vishoek, Hoekstraat en Muurstraat. Achter tientallen ramen in deze straten straalt je sinds 1 januari de leegte tegemoet: de oude bestemming is vervallen en om de transitie in goede banen te leiden worden de bestemmingsregels opnieuw vastgesteld. In de “Cultuurhistorische Verkenning binnenstad Groningen” van 23 september 2014, verschenen in relatie tot het bestemmingsplan binnenstad, wordt het karakteristieke van de Muurstraat, Hoekstraat en Vishoek verklaard uit de ligging van de huizen aan de noordkant van deze straten tegen de middeleeuwse stadsmuur aan. Verscheidene éénlaags panden zijn behouden gebleven. In de 18e en 19e eeuw zijn vanwege de nabij gelegen Noorderhaven kleine pakhuizen gebouwd (pag. 95).

De éénlaags panden

Het ontwerp bestemmingsplan levert een drietal reacties op. Twee van de zienswijzen hebben met name betrekking op de cultuurhistorische waarden van het plangebied. Een van deze reacties is afkomstig van het *Platform voor Cultureel Erfgoed Groningen*, waarin de Vrienden van de stad vertegenwoordigd is. In beide reacties wordt aangeknoopt bij wat de gemeente noemt een oogmerk van het bestemmingsplan, namelijk het behouden van een gevarieerde bouwhoogte. Hoe kan hiervan sprake zijn als alleen de vier

éénlaags pandjes in de Vishoek worden beschermd terwijl deze pandjes in Hoekstraat en Muurstraat -van het totaal aantal panden is 30% éénlaags volgens het ontwerp- van een extra bouwlaag mogen worden voorzien. De zienswijzen geven de gemeente reden het bestemmingsplan bij te stellen. Na vastgesteld te hebben dat men zich enigszins had verrekend -bij nader inzien is sprake van 20% in plaats van 30% aan éénlaags panden- wordt voor alle éénlaags panden een bouwregiem vastgesteld van maximaal 4 meter goothoogte en maximaal 7 meter bouwhoogte (in plaats van de oorspronkelijke 8 meter, een suggestie van het Platform met het oog op het beschermen en realiseren van schuine daken). Men zou denken, in de afweging van de cultuurhistorische waarden t.o.v. andere belangen als bijvoorbeeld het uitbreidingsbelang van de eigenaar, heeft de gemeente voor de cultuurhistorische belangen gekozen. Niets blijkt minder waar. Behalve voor de pandjes in de Vishoek die in het oorspronkelijke voorstel al met de maatvoering 4/8 -nu dus 7- meter voor goot- en bouwhoogte waren bestemd wordt aan B&W een afwijkingsbevoegdheid toegekend die inhoudt dat als de aanvrager van de omgevingsvergunning aantoont dat zonder een extra bouwlaag het bouwplan economisch niet uitvoerbaar is, hem de vergunning wordt verleend. Dat moet voor de aanvragers geen grote klus zijn. En zo legt de in de Cultuurhistorische Verkenning van 2014 onderkende cultuurhistorische waarde van de aanwezigheid van éénlaags panden het af tegen het economische belang.

Het dakenlandschap

Sinds het bestemmingsplan voor de binnenstad is alsnog het dakenlandschap punt van aandacht geworden. En terecht. Wat zich allemaal op hoogte in onze stad afspeelt is niet gering. Terugwijkende topgevels, terrassen op hoogte en dozen van de *Urban Climate Architects* doen kenners van het stedenschoon al spreken van *Calcutta aan de Hunze* als ze Groningen bedoelen. *Toenemende verrommeling in het beschermde stadsgezicht binnenstad is ondermeer ontstaan door het ontbre-*

ken van aandacht voor de bovenbeëindiging van een gebouw, het dak. Daarom moet het aanbrengen van - al dan niet moderne- schuine daken worden gestimuleerd staat in het ontwerp bestemmingsplan te lezen. Het was een constatering die op warme instemming van het Platform kon rekenen. In zijn zienswijze wordt dan

Trijshuisjes

Misschien is wel het meest karakteristieke van de drie straten het voorkomen van de trijshuisjes.

Toegegeven, het vergt van de wandelaar dat hij de blik opwaarts voert maar dan zie je ook wat. Hijsbalken, beschermd door bouwsels als waren het vogelhuisjes, illustreren de functie van 18e en 19e-eeuwse pakhuisstraat in de onmiddellijke nabijheid

Haften en het antwoord in de gemeentelijke stukken is *altijd heel belangrijk*. Tòt andere belangen in het geding komen. Des te interessanter is daarom het laatste deel van de vraag: *wat we daarover willen vastleggen*. M.a.w. of we het belang van cultuurhistorische waarden in regels moeten vastleggen in plaats van het belang alleen retorisch te onderstrepen. Daarover zal de discussie wat mij betreft moeten gaan.

cultuurhistorische waarden

ook gepleit voor het afschaffen van de afwijkingsbevoegdheid van B & W in dezen. Tevergeefs. Want alles goed en wel maar als een schuine kapverdieping voor de woonkwaliteit van de bewoner minder aantrekkelijk is dan moet toch kunnen worden afgezien van zo'n schuin dak, zo is de reactie van de gemeente op de zienswijze. Cultuurhistorische waarde prima, maar er zijn hogere belangen.

van de Noorderhaven. In de Platformzienswijze wordt er op geattendeerd dat niet alle trijshuisjes de noodzakelijke bescherming genieten. Ach is het commentaar, dat kan altijd nog als we weer eens monumenten gaan aanwijzen.

De vraag

Hoe belangrijk vinden we cultuurhistorische waarden luidt de vraag in de uitgangspunten notitie van Joris van

Gelezen:

- Uitgangspunten voor een nieuwe erfgoednota (2016)
- Reactie van de wethouder op de zienswijze van o.m. het Platform Cultureel Erfgoed Groningen op het ontwerp bestemmingsplan Vishoek, Hoekstraat en Muurstraat (2016)
- Cultuurhistorische Verkenning binnenstad Groningen (2014)

Trijshuisjes in de Hoekstraat

Trijshuisjes aan de gevels van de pakhuizen 'Amsterdam' en 'Hamburg', Hoekstraat (foto's: Tom van der Meulen)

AnneMarie Schönfeld, Rottinghuis' Aannemingsbedrijf bv: *"hoe ingewikkelder hoe interessanter"*

In mei 2016 kregen de bewoners van de Agaathhof aan de Lutkenieuwstraat de sleutel van hun nieuwe woning. De Agaathhof is een project waarbij 17 wooneenheden worden gerealiseerd op het voormalige Tehuisterrein. Het is uitdrukkelijk niet bedoeld voor jongerenhuisvesting en daarmee is het een bijzonder project in de Groningse binnenstad. En daarom ook een goede reden om eens in gesprek te gaan met

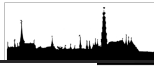
mevrouw AnneMarie Schönfeld, projectontwikkelaar bij Rottinghuis' Aannemingsbedrijf bv aan het Hereplein.

Rottinghuis is een bekende naam in de Groningse bouwwereld. Deze zomer bestaat het bedrijf 85 jaar. Rottinghuis is bekend van het systeem Rottinghuis, een montagebouwsysteem voor middelhoge bouw, waarmee, afgaande op de kennisbank

BestaandeWoningBouw tussen 1949 en het begin van de jaren zeventig circa 17.000 woningen zijn gebouwd. Het systeem werd ook door GEMBouw in Den Haag en IBC in Best toegepast. In het Groningse zouden, volgens de website van deze kennisbank, circa 6000 woningen zijn gerealiseerd. Aanvankelijk als portieketagewoningen, o.a. aan de Florakade, later als galerijwoningen. Ook de Wielewaalflat, in-

Portieketagewoningen aan de Florakade
Foto's: Tom van der Meulen.

middels op de monumentenlijst, is een Rottinghuisproduct. Dat geldt ook voor flat aan het Herplein waarin de ING zit. Echter: de Architectuurgids Groningen 1900-1990 houdt het op 3881 woningen die in Groningen volgens het systeem Rottinghuis gebouwd zouden zijn (en waarbij de architect doorgaans F. Klein was). Mogelijk betreffen de cijfers van de kennisbank ook de bouw van woningen buiten de stad Groningen. Inmiddels is Rottinghuis onderdeel van Volker-Wessels.

De ontwikkeltak van Rottinghuis is bescheiden. Mevrouw Schönfeld vertelt dat die voornamelijk is opgezet 'om de jongens aan het werk te houden', dat wil zeggen dat projecten als buffer dienen om, wanneer de orderportefeuille

wat minder is gevuld, leegloop te vermijden. Hij moet dan ook niet worden verward met Volker-Wessels Vastgoed die projecten als die aan de oostwand van de Grote Markt ontwikkelt.

Agaathhof

Het project Agaathhof kent, op die locatie, een voorganger: het project de Kaatsbaan. Architect Jurjen van de Meer van de Zwarte Hond en Wijnand van Smeden, ontwikkelaar van vastgoed, zagen na de sloop van het Tehuis als het ware in hun achtertuin een mogelijkheid voor het ontwikkelen van een exclusief woonproject. Dit werd een appartementencomplex bestaande uit een drietal 'torens', met in totaal 17 appartementen. Met een prijs van rond de 6 ton werd op de bovenkant van de markt gemikt. Dit project, de Kaatsbaan geheten, bleek echter, mede door de

crisis, niet tot ontwikkeling te brengen. Van der Meer en Van Smeden zochten daarop contact met Rottinghuis om de locatie op een andere manier te ontwikkelen. Dat resulteerde uiteindelijk in het project Agaathhof. Als 'hof' kon het project worden vermarkt met een duidelijke referentie aan Groningen als stad van hofjes: eilanden van stilte in het bruisende stadshart. Met prijzen vanaf 3 ton was het ook kansrijker dan de Kaatsbaan. Meer of minder bij toeval bedraagt het aantal woonheden hetzelfde als bij de Kaatsbaan: 17. Onder het complex bevindt zich een parkeergarage met 57 parkeerplaatsen, niet alleen bedoeld voor bewoners van de Agaathhof maar ook voor andere bewoners en gebruikers van de buurt. De inrit/uitrit is via de Turftorenstraat en dan hetzij via de Laan, hetzij via de Hoge der Aa verder. Een

Wielewaalfat

toegang dus die noopt tot voorzichtig rijden.

Zodra het project in de zomer van 2014 in de publiciteit kwam kreeg het een enorme belangstelling. Ruim 70 belangstellenden meldden zich voor de Agaathhof. Het project voorziet dus in een duidelijke behoefte, het is dan ook op een plek gelegen, aldus mevrouw Schönfeld, waar je een goed gevoel bij hebt: "een plek om passie voor te hebben".

De bewoners/kopers van de Agaathhof komen voornamelijk vanuit de omgeving van de stad Groningen, het zijn hoofdzakelijk mensen die nu buiten wonen, maar ietwat op leeftijd gekomen, wat centraler (en dichter bij voorzieningen) willen wonen. Daarvoor is de Agaathhof een uitgelezen plek.

Het realiseren van de Agaathhof was geen sinecure: ligging in de binnenstad met allerlei belangen, op een archeologisch interessante plek, moeilijke toegankelijkheid. "Je bent aan het ontwikkelen en je loopt steeds weer tegen nieuwe dingen aan. Hoe ingewikkelder het project, hoe interessanter het is. Het is een leerproces. Je wordt er *eager* van. Er wordt creativiteit van je verwacht en je ontwikkelt die ook", aldus mevrouw Schönfeld. Op mijn vraag hoe het project bij de welstand viel was het antwoord dat dit met een paar flinke sessies kon worden opgelost. Van meet af aan was men enthousiast over het project. Punten van aandacht waren zichtlijnen, dakpartijen en de manier waarop het complex zich trapsgewijs voegt in de Lutkenieuwstraat. Ter verduidelijking van dat laatste: het gaat hier niet om de trappen waarmee vanaf de Lutkenieuwstraat het plateau van de Agaathhof wordt bereikt maar om de, om het in termen van een Oldambster

boerderij te zeggen, de krimpen (verspringingen) waarmee het complex aan de Lutkenieuwstraat ligt.

De Agaathhof vormt een belangrijke bijdrage aan de differentiatie van het woningaanbod in de Groninger binnenstad. In de woonvisie van de gemeente Groningen (Wonen in Stad) stelt de gemeente dat "naast jongeren ook gezinnen en ouderen wiens (bedoeld zal zijn wier, TvdM) kinderen uit huis zijn graag in of rond het bruisend hart

van Groningen [willen] wonen. De snelle verkoop van de woningen in de Agaathhof, [...] illustreert deze behoefte".

Met andere woorden: dit smaakt naar meer. Maar Rottinghuis heeft op dit moment in de binnenstad geen andere plekken in het vizier om te ontwikkelen voor 'burgerbewoning'. Maar wanneer zich kansen voordoen zou je die moeten pakken, aldus mevrouw Schönfeld.

Voorkant en bovenaanzicht de Agaathhof

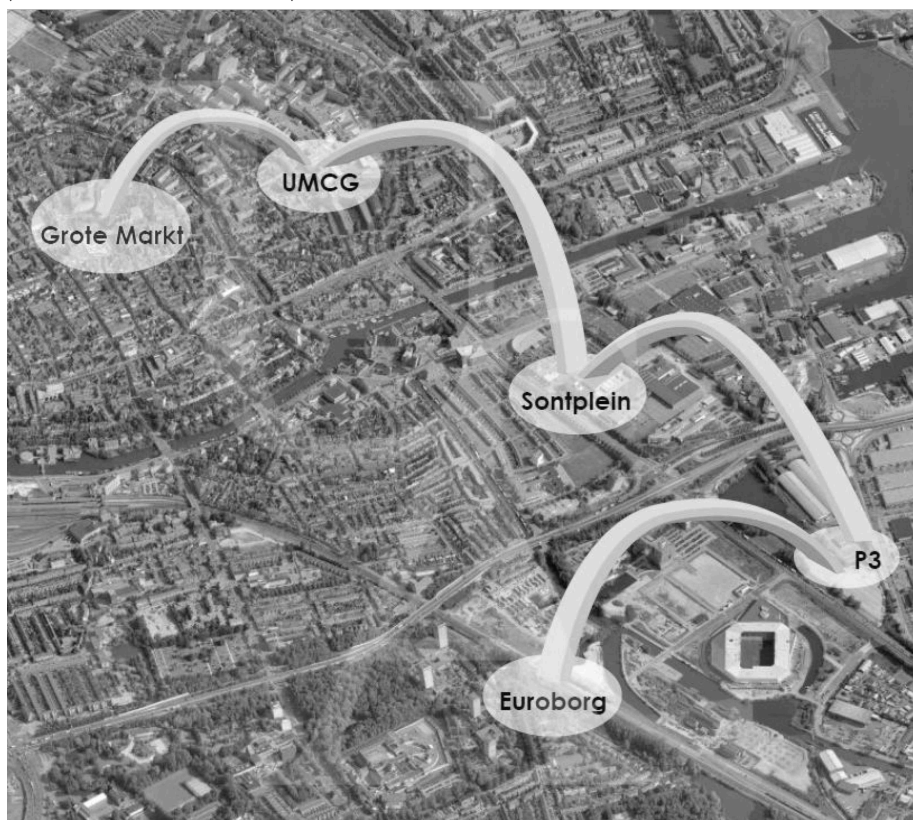
Stelpstra en Vermeend over de kabelbaan

langs het Zuiderdiep om de mensen uit de stad te houden". Evenzogoed kwam men in een gesprek met vertegenwoordigers van gemeente en provincie (het ov-bureau) en externe adviseurs tot de conclusie dat het de moeite waard zou zijn een verkenning uit te voeren naar de realiseerbaarheid van een kabelbaan tussen station Europapark en de binnenstad.

Of je voor of tegen de kabelbaan in Groningen was tussen de Euroborg en de Grote Markt, iedereen, of bijna iedereen was wel verbaasd toen dit project door B&W dit voorjaar (vrijwel) zonder discussie ter zijde werd geschoven. Reden om eens te gaan praten met Dolf Stelpstra en Tim Vermeend van de stichting Fly-over Groningen.

Het initiatief tot de kabelbaan kwam van ondernemerszijde. Tot de initiatiefnemers behoorde onder andere Aprisco, een vastgoedmaatschappij, en andere ondernemers uit de stad Groningen, grotendeels vertegenwoordigd door de GCC, de Groningen City Club. Zorg die de initiatiefnemers deelden was de bereikbaarheid van de binnenstad. Nadat eerst de tram was gesneuveld worden nu ook de bussen uit de binnenstad geweerd. In de woorden van Vermeend: "de gemeente is een klein muurtje aan het metselen

Een van de verkende routes van de kabelbaan
(bron: Urban Climate Architects)

Dolf Stelpstra,
stichting Flyover Groningen

Van gemeentezijde werd het initiatief benaderd met de woorden: "onderbouw het dan maar". Van ondernemerszijde werd een bedrag van € 75.000 gefourneerd voor het uitvoeren van het onderzoek. Arcadis heeft het onderzoek uiteindelijk uitgevoerd waarbij de kabelbaantechnische zaken door de Oostenrijkse kabelbaanbouwer Doppelmayr werden behartigd. Er is een aantal tracés in beschouwing genomen, waarbij het zogenaamde basistracé (Euroborg-Sontplein-Grote Markt)

het meest kansrijk bleek te zijn. Met opzet schrijf ik hier Grote Markt, hoewel als het eindpunt ook wel het Forumgebouw in beeld is geweest. En niet op een verborgen wijze: het architectenbureau MDRDV heeft een prent gemaakt met het eindstation op het Forumgebouw, terwijl de tekst van het Arcadisrapport daarnaast ook spreekt van een eindpunt voor de stadhuistrappen. Vermeend zegt echter dat deze keuzen niet absoluut moeten worden gezien: de Poelestraat zou ook een heel mooi eindpunt hebben kunnen zijn. Een voorschot nemend op de evaluatie van het verloop van het project, hierna, wil uw verslaggever wel even kwijt dat expliciete verwijzingen naar het Forumgebouw en de Grote Markt als eindpunt of startpunt van de baan de gemeente stellig niet zullen hebben geprikkeld de kabelbaan als de panacee bij uitstek van de stad Groningen te zien. Vermeend brengt echter naar voren dat voor de vaststelling van de tekst van het Arcadisrapport er nog overleg met de gemeente is geweest.

Toen zijn geen bezwaren naar voren gebracht met betrekking tot de eindpunten van de kabelbaan in de binnenstad.

De beslissing van B&W om de kabelbaan niet verder in procedure te brengen heeft Stelpstra en Vermeend zeker verrast. Een zogenaamd verstuurde brief hebben zij nooit ontvangen, ze hebben het nieuws uit de krant vernomen. Terugblikkend zeggen Stelpstra en Vermeend dat het project eigenlijk altijd te veel het 'ondernemerskindje' is geweest dat uiteindelijk het 'wethouderskindje' Forum van publiek moest voorzien. De synergie ontbrak. De discussie eerder over de invulling van het Forum was welbeschouwd van dezelfde tegenstelling: een gedeeltelijk commerciële invulling (met name door de VVD bepleit) tegenover een complete culturele invulling, eventueel met wat horeca door de rest van de gemeenteraad.

Uiteindelijk is de kabelbaan te veel een los object gebleven, een initiatief van ondernemerszijde dat daarmee ook direct een bepaalde 'kleur' meekreeg. Met an-

dere woorden: de kabelbaan heeft in de beeldvorming geen andere context dan die van de 'afzender' gehad. De baan werd niet gezien als bijdrage tot stedelijke ontwikkeling, aldus Stelpstra en Vermeend. In hun ogen is het een middel, geen doel. En wel een middel om de ontwikkeling van het Sontplein en omgeving ook ten goede te doen komen aan de binnenstad. Daarvoor heb je een sterke verbinding nodig tussen het Sontplein en de binnenstad. Die zal ook de stad Groningen als geheel attractiever maken en bereik van de stad vergroten.

Overigens zijn in week 20 door de CU en de VVD vragen gesteld aan B&W over de kabelbaan. Helemaal verdwenen is hij dus (nog) niet. De wethouder heeft daarbij tegenover een bestuursdelegatie van de GCC verklaard dat de gang van zaken op het stadhuis met betrekking tot de kabelbaan ook wel wat 'te gemakkelijk' was. Hij zoekt, aldus Stelpstra, "een haakje om het project opnieuw aan op te hangen". Nu maar afwachten.

Impressie station Sontplein
(bron: Arcadis/MVRDV)

Esther Klaver, voorzitter van het A-kwartier.

Bijsluit

Het gemeentebestuur is steeds op zoek naar draagvlak voor zijn plannen. Wijk- en buurtverenigingen zijn in dezen een belangrijke partner. Vandaar dat de redactie van het Bulletin het plan heeft opgevat bestuursleden van deze verenigingen te interviewen over hun ervaringen, opvattingen en visie op hun werk. Esther Klaver, voorzitter van buurtvereniging het A-kwartier, verklaarde zich bereid het spits af te bijten. (redactie)

Sinds 2003 woont Esther Klaver in de Visserstraat. Na haar hbo-studie *management voor non profitorganisaties*, gevolgd door een studie *organisatiepsychologie* aan de Universiteit Groningen gaat ze aan het werk bij Moret Ernst en Young als management consultant. Vanaf 2005 is ze als zzp'er werkzaam in het interim management en in het projectmanagement. "Ik werd volledig door mijn werk in beslag genomen en kwam alleen thuis om te eten en slapen. Tot ik meer bij mijn eigen buurt betrokken wilde zijn. Ik reageerde op een oproep in de wijkkrant waarin buurtgenoten werden gevraagd voor het bestuur van de wijk. Na één vergadering zeiden ze me dat ik wel voorzitter kon worden. Na

een paar maanden te hebben meegelopen heb ik dat toen gedaan. En nu ben ik alweer vier jaar voorzitter."

"Ik ben iemand van de samenwerking. Ik mag graag met een groep mensen me ergens voor inzetten. Zo functioneer ik ook naar de gemeente toe. Ik ben geen klager en zie dat je meer bereikt als je samenwerkt en met respect met elkaar omgaat. Ik begrijp ook goed dat de gemeente ook zijn belangen heeft en niet alle wensen kan vervullen. Je moet altijd op zoek gaan naar het gemeenschappelijke belang. Dat is een insteek die je geen windeieren legt. Waar ik van kan balen is dat de gemeente dingen doet zonder er over te communiceren. Aan de Noorderhaven zijn voor de bewoners van de daar liggende schepen op de kade nu postbussen geplaatst. Dat gebeurt zonder dat we daar iets over hoorden terwijl aan die postbussen wel 11 parkeerplaatsen worden opgeofferd. Daar krijgen de omwonenden last van."

De gemeente

"Wij vertegenwoordigen de bewoners. Soms zijn de bewoners het onderling niet eens. Zo is er discussie over de bestrating van de Hoge der A, ook wel de Hobbels der A genoemd en is er strijd geweest over het herplanten van de bomen aan het

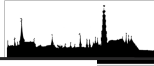
Esther Klaver,
voorzitter bewonersvereniging A-kwartier

einde van de Hoge der A bij de Visserbrug. Ik heb toen de gemeente gezegd dat wanneer de bewoners er onderling niet uitkomen, ze zelf een besluit moeten nemen. Je kunt dit soort zaken voorkomen als je een visie hebt ontwikkeld en je daarop kunt beroepen als er moet worden gekozen. Om iets voor de buurt te bereiken is het belangrijk een stevig aanspreekpunt voor de gemeente en een belangrijke gesprekspartner voor de wethouder en voor de stadsdeelcoördinator te zijn. Dat vraagt investeren in wederzijds vertrouwen. Dat vertrouwen hebben we inmiddels opgebouwd. We worden door de gemeente zeer serieus genomen. Als ik nu wat heb en ik bel de wethouder dan kan ik morgen bij hem terecht."

De gemeenteraad

"De gemeenteraad is natuurlijk een belangrijk instituut maar het is nou niet het instituut waar ik het meest aan heb. Wij als burgers wilden bijvoorbeeld bij de uitmonding van Hoekstraat en Visserstraat op de Oude Kijk in't Jatstraat graag cameratoezicht. Dat leverde heel veel discussie op in de Raad. Over of dit nu wel efficiënt was en over privacy. Ons idee was dat op de

camera's te zien zou zijn wanneer zich een groepje dealers op deze plek zou verzamelen zodat de politie er naar toe zou kunnen rijden. Het leidde tot een politiek ideologische discussie over het grote goed van privacy maar wiens privacy zou nu eigenlijk geschonden worden zo vroegen we ons af. Nee, ik doe het liefst zaken met de wethouder en de stadsdeelcoördinator, dat gaat een stuk sneller."

Het A-kwartier

"De prostitutie is nu de buurt uit. En ook de drugsdealers. Onze bewering dat de aanwezigheid van de prostitutie leidde tot de aanwezigheid van de drugshandel werd steeds bestreden. Onderzoek in opdracht van de gemeente kon dat verband niet vaststellen. Maar de tegenwoordige situatie in de Nieuwstad waar nu de drugshandel opduikt bewijst ons gelijk. In ieder geval zit het A-kwartier in de lift. Nu proberen we de gemeente er toe te bewegen gericht te sturen op het onderhoud van studentenpanden en – in de nabije toekomst – ook op het onderhoud van de schepen in de Noorderhaven. Steeds meer panden worden in onze wijk bewoond door studenten. Gevolg is dat er slecht wordt onderhouden. Al die fietsen op straat is ook zo'n probleem. Wij zouden aan de eigenaren alleen een vergunning voor studentenbewoning willen verstrekken onder de verplichting de woning eens in de vijf jaar op te knappen en te zorgen voor inpandige fietsenstalling. Over dergelijke onderwerpen praten we met de gemeente. Onze gesprekspartners zijn het inhoudelijk vaak met ons eens. Ons gezamen-

lijke doel is per slot de stad beter maken. Maar de ambtenaren zijn afhankelijk van de politiek, de gemeenteraad dus en van het handhavingsbeleid. De bewoner kan bij het handhavingsbeleid trouwens ook een belangrijke rol spelen. Om te voorkomen dat de vrijkomende panden in de Hoekstraat en Muurstraat alleen maar studentenpanden worden staat nu in het nieuwe bestemmingsplan dat wooneenheden tenminste een oppervlakte moeten krijgen van 50 m². Maar de aanneemers weten allerlei manieren te bedenken om daar onder uit te komen. De bezoeken tijdens de bouw van de bouwinspecteurs zullen onvoldoende blijken om dat tegen te gaan. De bewoners zullen zelf in touw moeten om te signaleren. Je moet als burger er boven op zitten, signaleren en aan de bel trekken. Anders gaat de aandacht van de gemeente naar iets anders."

Impulsen

"Er is de afgelopen jaren veel gebeurd. Meest in het oog springend is natuurlijk wat er in de Hoekstraat en Muurstraat gebeurt. De gemeente heeft 3,5 miljoen ter beschikking voor de buurt, we hebben gezamenlijk een toekomstvisie ontwikkeld - gemengde bewoning, kleine bedrijvigheid, leefbare groene omgeving - en er is een werkgroep bestaande uit bewoners van het A-kwartier die iedere veertien dagen bijeenkomt en ideeën ontwikkelt om de buurt beter te maken. Die ideeën gaan naar de ambtenaren en samen gaan we aan de slag om ze uit te werken. In mei worden geveltuinjes in enkele straten aangelegd en worden een paar garagedeuren van een voorstelling voorzien. Er komen muurschilderingen op lelijke muren

en de oude reclames die op de muur nog zichtbaar zijn worden opgehaald. Zoals de mooie sigaretten-reclame die op het pand tegenover mijn huis nog zichtbaar is en herinnert aan de roemruchte zaak van Tiesinga. De Laan wordt komend jaar opgeknapt en de bestrating van de Visserstraat opnieuw ingericht."

Studenten

De buurtvereniging komt aan zijn geld door de contributie van de leden en door de subsidie van de gemeente, 1,4 euro per bewoner. "Hoeveel leden heeft de vereniging eigenlijk en hoe groot is de bevolking van het A-kwartier", vraag ik. Klaver schat het aantal bewoners op 2500 en het aantal leden op 250. Ze geeft toe dat dat niet zoveel is maar ze wijst op de grote studentenpopulatie. Die zou wel eens 60% kunnen zijn. Esther Klaver: "Studenten worden geen lid, die komen en gaan. Ik hoef alleen maar aan mijn eigen studententijd te denken om te weten dat je interesse niet bij de buurt ligt. Albertus Magnus is lid. Die betaalt voor al zijn leden 12,5 euro, de prijs van één lidmaatschap. Dat wil niet zeggen dat de studentenbevolking geen stempel op de buurt zet; ze hebben toch een andere stijl en dat merk je. Bovendien oefenen ze wel politieke invloed uit. Dat *Student en Stad* in de gemeenteraad het aantal studentbewoners niet wil maximeren zodat je in onze buurt een bevolking zou kunnen krijgen die bijna voor 100% uit studenten bestaat, daar kan ik niet goed mee uit de voeten. Ik begrijp die blikvernaauwing wel maar je bent toch gemeenteraadslid voor de hele Groningse bevolking."

Je maintiendrai

In de pikorde van activiteiten in het (ruimtelijk) beleid staat handhaving niet bovenaan. Een activiteit als het ontwikkelen van projecten is, zoals dat tegenwoordig heet, veel sexier. Dat vraagt, natuurlijk nadat het op de beleidsagenda is gekomen, het definiëren van een probleem of knelpunt, het afwegen van verschillende oplossingen, het kiezen van een koers en natuurlijk overleg met diverse betrokken partijen. Hier kan een bestuurder zich onderscheiden.

Er komt een moment dat een plan, een project, in wat voor zin

al bebouwd zijn. Je moet een weg zien te vinden tussen wat je hoe dan ook wilt handhaven – in dit geval de gegeven ruimtelijke structuur – en waarin je flexibel wilt zijn. Er zijn immers altijd ontwikkelingen mogelijk die je als gemeente zonder formele planwijziging zou willen accommoderen. Flexibiliteit bereik je in het bestemmingsplan door (binnenplanse, typisch r.o. jargon) afwijkingsbevoegdheden, en, wat zwaarder, wijzigingsbevoegdheden. Dat vraagt een lichtere procedure dan een geheel nieuwe herziening van een plan, al is die

creëren. Daartoe het volgende. In Hervonden stad 2015 wordt in het hoofdstuk 'Verslag restauraties' melding gemaakt van een verbouwing van het pand Vismarkt 40 door ontwikkelaar W.B. Daarbij is een en ander niet goed gegaan, zo blijkt uit het artikel. Voor een donateur aanleiding de Vrienden hierop te wijzen. Door de gemeente zijn wij vervolgens met Heemschut uitgenodigd voor een toelichting op de gebeurtenissen. Dat was hoe dan ook verhelderend. Hier gaan we niet in op de specifieke zaak Vismarkt 40 maar richten we ons op de manier waarop het begrip 'handhaving' functioneert in wat 'handhavingsbeleid' (of het gebrek daar aan) zou kunnen worden genoemd.

Een procedure tot het verlenen van een vergunning begint met het indienen van een ontwerptekening, met toelichting, door de initiatiefnemer. Deze gaat naar diverse betrokken afdelingen, zoals, bij de gemeente Groningen, de Vakgroep Erfgoed. Bij het

. . een en ander niet goed gegaan . .

dan ook, afgerond is. Dan is het nog één keer feest: de opening van een brug of een gebouw, of het 'geldig' verklaren van een plan, structuurvisie of hoe het ook heet, na een lang bestuurlijk proces. Glazen worden geheven, linten geknipt. Daarna komt het project of het plan in de sfeer van de handhaving. Voor een buitenstaander lijkt dat: achterover leunen, afwachten wat er gebeurt, en zorgen dat strikt volgens de regels met het plan of project wordt omgegaan.

Nu concreet. Het grondgebied van Groningen is belegd met bestemmingsplannen. Het maken van bestemmingsplannen is geen sinecure, ook niet in gebieden die

laatste hoe dan ook wel verplicht na 10 jaar. Naast de afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden kunnen er ook nog nadere eisen worden gesteld bij het verlenen van een omgevingsvergunning voor bouwen. Dat zijn allemaal zaken die formeel geregeld zijn in een bestemmingsplan. Handhaven van een plan houdt dus ook in dat je de flexibiliteit erin zijn plek geeft. Maar 'handhaven' heeft meer verschijningsvormen dan alleen 'dat doen wat voortkomt uit het plan'. Het is ook interactie met zich aandienende 'gebruikers' van plannen, die voor hun initiatieven vergunningen vragen en daarbij voor zich zelf ook weer beleidsruimte willen

beoordelen van een bouwinitiatief wordt zowel naar het bestemmingsplan gekeken alsook naar zaken als bouwtechnische eisen, brandveiligheid, welstand, monumentstatus, leefbaarheidsverordening en dergelijke. Uiteindelijk bundelt de afdeling Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving de verschillende uit het gemeentelijk apparaat voortgekomen opmerkingen en verleent (namens B&W) wel of niet de vergunning.

Wanneer, bij de realisering van de (ver)bouw, wordt afgeweken van de ingediende tekeningen dan moet aan het begrip 'handhaving' handen en voeten worden gegeven. De criteria voor de beoordeling van een beslissing

om al dan niet te handhaven zijn van algemene aard. Het is al jaren vaste jurisprudentie dat het gezag dat bevoegd is te handhaven daartoe in beginsel ook verplicht is. Die plicht is gebaseerd op het algemeen belang. Uitzondering op deze beginselplicht tot handhaving zijn: uitzicht op legalisatie, niet doorstaan van de evenredigheidsstoets, en het passen in een opgesteld redelijk beleid van het bestuursorgaan: het handhavingsbeleid. Aan het afzien van handhaving zijn ook weer grenzen, met name als er belangen van derden moeten worden meegewogen. Een buurman die een verzoek tot handhaving doet kan niet worden genegeerd.

Met andere woorden: handhaving geschiedt vanuit de overweging dat eventuele sancties proportioneel moeten zijn. Zomaar de bouw stilleggen of het gebouwde afbreken hoort daar niet bij. De modus van waaruit de gemeente bij handhaving opereert is: hoe kan de afwijking van de tekening alsnog worden gelegitimeerd. Het onderzoeken van de mogelijkheid tot legalisatie is namelijk wat de rechter zou eisen wanneer er tegen een handhavingsbeslissing beroep wordt ingesteld. Kan de afwijking toch worden gelegaliseerd, dus ver-

gund, dan is vervolgens de vraag of dit ook per sé moet gebeuren. Wordt er gebouwd binnen de grenzen van wat planologisch kan (het bestemmingsplan/omgevingsplan) dan moet dat zeker. Aan de andere kant heeft de gemeente ook afwegingsruimte: daarbij is de bestuurlijke insteek van een college vaak bepalend: gaan ze voor dienstverlening, dus zoveel mogelijk met de burger (initiatiefnemer) meedenken, of gaan ze voor handhaving, strikt op de norm. Daar zit niet alleen een persoonlijk element in van de invulling van de functionaris van zijn taak of roeping; het is ook ruimte die kan worden ingevuld door specifiek gemeentelijk handhavingsbeleid. De Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft op 4 juni 2014 uitgesproken dat bestuursorganen prioriteiten in het handhavingsbeleid kunnen stellen; dit mag er overigens niet toe leiden dat tegen overtredingen met een lage prioriteit nooit wordt opgetreden. Erkend wordt dat volledige handhaving in de praktijk onmogelijk is.

Vanuit bestuurskundig oogpunt is handhavingsbeleid zeker net zo interessant als het ontwikkelingsbeleid: denk je dat bij het vaststellen van (bijvoorbeeld) een definitief bestemmingsplan de zaak is geregeld (dichtgetimmerd), dan blijkt er bij het hand-

havingsbeleid nog van alles aan mogelijkheden te zijn. Ontwikkeling en handhaving zijn als het ware twee verschillende universa, met slechts een beperkte overlap. In feite begint de zogenaamde beleidscyclus bij het handhavingsbeleid helemaal opnieuw, maar op een ander schaalniveau: probleemdefinitie, verkenning mogelijkheden, bepaling van beleid en uitvoering daaraan geven. Maar bij gemeentebestuurders, (dus, of misschien moet ik zeggen met name) ook raadsleden, blijft de belangstelling voor het handhavingsbeleid, ondanks dat men jaarlijks door de afdeling Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving wordt bijgepraat, bescheiden. Daar zou, wat de Vrienden betreft, verandering in mogen komen. Mogelijk kan die belangstelling ook worden gevoed door het ontwikkelen van een meer integraal vergunningenbeleid. Groningen kent weliswaar de beleidsregels 'Toetsen met beleid 2013', maar de hierin genoemde criteria zijn uitsluitend ontleend aan het Bouwbesluit 2012. Zaken als welstand en bestemmingsvoorschriften blijven buiten beschouwing. Ontwikkeling van een meer omvattend handhavingsbeleid is daarom noodzaak!

(Met dank aan Cor Slothouber en Heinrich Winter voor verduidelijkende opmerkingen en suggesties in deze specifieke materie.)

IS zone in Groningen.

De troebelen der tijden zijn inmiddels ook in Groningen gearriveerd: bij het stadsbalcon!

Een nieuw plein

Hij was nog een adolescent toen A. Marja, dichter en buitengewoon malicieus practical joker, in 1937 of 1938 het gedicht *Groningen* schreef: hij ziet zichzelf door de stad lopen en eindigt het sonnet met de woorden *Ik, die u heb geproefd op straat en plein, moet duizelen en soms zelfs dronken zijn van al uw zon en wind en wind verschiet*. Groningen is -toen en nu- een compacte stad met smalle straten maar Marja beleeft de ruimte van de stad dankzij de pleinen die hij er met een vrij gevoel bewandelt.

Die gordel van pleinen in het midden van de oude binnenstad is een van de grote kwaliteiten van de plattegrond van Groningen. Dat is goed gezien door de architect Neutelings toen hij een nieuw plein bedacht voor het *Forum* door de oostwand van de Grote Markt 18 meter op te

schuiven in westelijke richting waardoor er ruimte kwam voor de Nieuwe Markt. De Nieuwe Markt als voortzetting en versterking van de reeks, beginnend bij de Vismarkt en vervolgens via het Waagplein naar de Grote Markt en het Martinikerkhof leidend en binnenkort dus eindigend in een nieuwe publieke ruimte.

Nu de uitvoering van de plannen aan oost- en zuidzijde van de Nieuwe Markt vordert -helaas kan dat van de westkant van het plein, tevens de oostwand van de Grote Markt, nog niet gezegd worden- is de tijd aangebroken om over de inrichting van het plein na te denken. Op de gemeentelijke website verschijnt in maart het concept-ontwerp met mooie voorstellingen van het nieuwe plein en de burgers worden uitgenodigd mee te denken over de invulling. En zo horen en

lezen we van bomen en struiken, banken en bloembakken, aanpalende terrassen en parasols of ook over een podium, een fontein of waterpartij en zelfs over een schaatsbaan die het plein moeten opvrolijken.

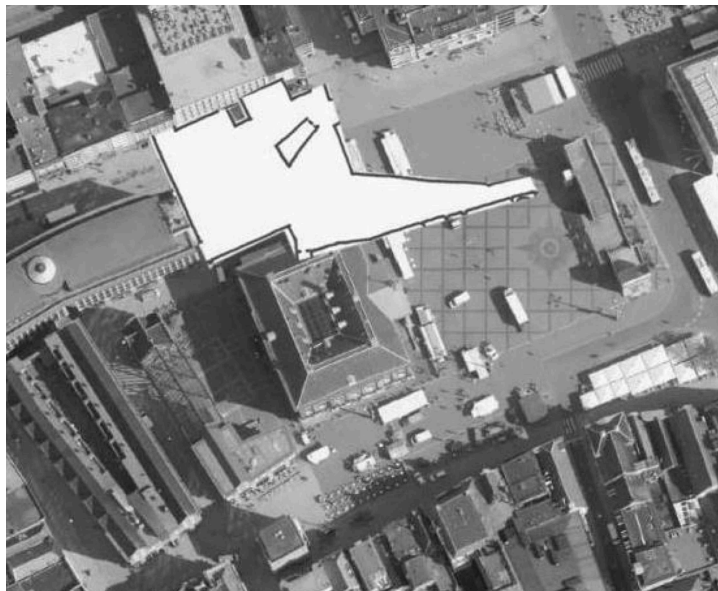
In zijn commentaar op de plannen, roept het bestuur van de Vrienden het gemeentebestuur toe: doe dat niet! Houdt het plein vrij voor incidentele activiteiten en voor de wandelaar die als Marja tachtig jaar geleden de ruimte krijgt vrijuit door zijn stad te gaan en ruim te ademen zonder te struikelen over vaste inrichtingen van consumptiedwang en vermaak. Die oproep is te meer ingegeven door de kleine ruimte die de Nieuwe Markt biedt. Het bericht van de web-site beklemtoont dat ook door die ruimte te vergelijken met de ruimte tussen het vroegere V&D en het stadhuis. Echter, de mooie tekeningen van het uitzicht over het plein geven de indruk dat het met de ruimte niet op kan.

In de plannen probeert de gemeente de functie van de diverse openbare ruimtes te definiëren. Zo is de Vismarkt het plein van de handel: enkele dagen per week wordt de ruimte benut voor de dagmarkt, heet de Grote Markt het bestuursplein en zullen

Impressie van de Nieuw Markt
(bron: gemeente Groningen)

Nieuwe Markt evengroot als ruimte voor V&D
(bron: gemeente Groningen)

op de Nieuwe Markt culturele activiteiten plaats vinden. We zouden hieraan de functie van het Waagplein kunnen toevoegen als plein voor het consumptief verpozen en dat van het Martinikerkhof -volgens het concept-ontwerp een

devote groene ruimte- voor de onbezwaarde groene vertoeving. Hoewel het bestuursplein en het culturele plein nog wat nader moeten worden ingevuld -wordt met het bestuursplein de Grote Markt als plein van volksoploop en demonstraties gezien?- tekent zich in beginsel een reeks van

openbare ruimtes met elk een onderscheiden functie af die niet moeten worden verstoord door er allerlei vaste of semivaste elementen op te plaatsen. Daarmee zou de stad geen vrijheid maar een geest van vertrutting uitstralen.

Nieuwe Markt vanaf entree Forum
(bron: gemeente Groningen)

Nieuwe Markt vanaf de Naberstraat
(bron: gemeente Groningen)

TOM VAN DER MEULEN

Oorlogsgedenkplaats bij de Oostersluis.

Zaterdagmiddag 16 april vond bij de Oostersluis een kleine plechtigheid plaats: burgemeester Peter den Oudsten onthulde de gedenkplaque Tweekruis. Hierop, of liever hierin uitgesneden, een tekst over de gebeurtenissen bij de doorstoot

van de Canadese troepen richting Delfzijl nadat Groningen was bevrijd. Op 13 april 1945 hadden zich Duitse soldaten bij de brug verschanst. De bruggen stonden omhoog. Pop Dijkema, zijn broer Jacob Jan en diens zoon Jan kropen over de sluis-

deur naar de machinekamer van een van de bruggen. Bij deze actie kwam door Duits vuur de Canadese soldaat Roy Coffin om het leven. Ook te zijner nagedachtenis is dit monument opgericht, in de berm naast de oude sluis. Menno van der Wis en Sjoukje van Kuiken van de werkgroep ONS (Oosterpark nooit saai) namen het initiatief tot de plaque. Er naast is een suikerresdoorn (maple tree) geplant.

Onthulling oorlogsgedenkplaats door burgemeester Den Oudsten
(foto Tom van der Meulen)

De plaquette bij de Oostersluis met
het gedicht "Twee bruggen"

Twee bruggen

**We slaan een brug naar het verleden
Het is 16 april 1945.
Ze zijn hier
en kunnen niet verder, de Canadezen.
Beide bruggen bij de sluis staan open
en terwijl Pop, Jacob-Jan en Jan Dijkema
bezig zijn er één neer te laten
– met gevaar voor eigen leven –
vallen aan weerszijden doden.
Roy Coffin, die de Dijkema's dekking gaf,
is de naam van een van hen.
Door naar Delfzijl! Een beslissende dag.
Denk aan en doe als Roy,
die een brug naar de toekomst sloeg...**

Je bent hier

(op 14 december 2014 is deze esdoorn geplant)

Activiteitenagenda

Wandeling Open Monumentendag 2016

Ook dit jaar zijn de Vrienden weer actief tijdens de Open Monumentendag

Open Monumentendag 2016 heeft als thema:

iconen en symbolen

Dit thema is onderwerp van de wandeling die Vrienden van de Stad organiseren op de 10e september.

De wandeling duurt ongeveer een uur tot anderhalf uur en start op de Ossenmarkt.

Het eindpunt is de Nieuwe Kerk. Er staan twee wandelingen gepland, één om 11.00 uur en één om 14.00 uur.

De begeleiders zijn Pieter Bootsma en Koos Meisner.

Wanneer:	zaterdag 10 september 2016
Startlocatie:	Ossenmarkt
Eindlocatie:	Nieuwe Kerk
Tijden:	11:00 uur en 14:00 uur
Duur wandeling:	1 tot 1,5 uur

Icoon van Groningen

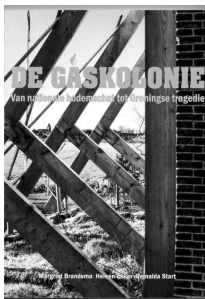
Groningen kent iconen, zaken die symbool zijn voor wat Groningen 'is'. "Denkend aan de Martinitoren zie ik oneindige rijen fietsen over de Hondsrug gaan". Twee iconen in één zin! Iconen zijn, in termen van marketing, geassocieerd met een (doel)groep. Dat heeft de gemeente Groningen met zijn fietsbeleid goed begrepen, en aangezien jonge mensen vergroeid zijn met hun telefoon is het 050 icoontje een vondst.

Bewegen we ons nu uit de wereld van de marketing en de slogans en kijken we naar wat er 'werkelijk gebeurt' dan blijkt de fietsstrategie een opvallend manco te hebben: wat als het rijwiel zijn aantrekkelijkheid als coole fiets heeft verloren. Dan resteert het Reitdiep of de fietscontainer bij de halfjaarlijks op-ruimacties in de diverse wijken.

Tom van der Meulen

BOEKHANDEL GODERT WALTER

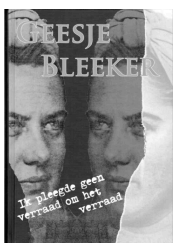
oude ebbingestraat 53 - 9712 hc groningen - 050-312 25 23 - info@godertwalter.nl - www.godertwalter.nl

De gaskolonie

Margriet Brandsma, Heleen Ekker, Reinalda Start, € 16,90

In 1959 werd in de buurt van Slochteren aardgas gevonden. De winning ervan levert ons land en een aantal oliemaatschappijen sindsdien zeer veel geld op. Nederland draait op aardgas. Het gaswinningsgebied wordt intussen getroffen door aardbevingen, bodemdaling en schade aan huizen en andere gebouwen. Jarenlang is ontkend dat die aardbevingen iets met de gaswinningen te maken zouden hebben. De vraag is dus gerechtvaardigd: wat levert dat gas Groningen eigenlijk op? Dit boek is een reconstructie van hoe onze nationale trots - de gaswinning - is verworden tot nationaal hoofdpijndossier

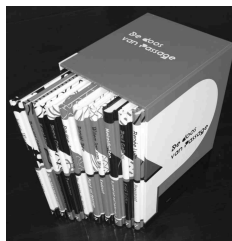

Geesje Bleeker

Gerben Dijkstra e.a., € 24,90

Geesje Bleeker (1921-2011) viel in juli 1944 als koerierster van een Groninger verzetsgroep in handen van de SD en werkte in Groningen mee aan de arrestaties van zeventien personen; vijf van hen overleefden de oorlog

niet. Op 31 augustus 1944 werd zij in Hoogkerk door het verzet gevangen genomen en vastgehouden op de boerderij van de familie Zwanenburg aan de Beilervaart. In de nacht van 18 op 19 oktober 1944 vond hier door landwachters uit Diever een huiszoeking plaats. Geesje was mede verantwoordelijk voor het redden van acht onderduikers, onder wie zes joden. Geesje werd vervolgens naar de woning van de familie Eising op het VAM-terrein bij Drijber gebracht. Ook hier hielp zij mee in het verzetswerk en leerde veel verzetslieden uit de omgeving kennen. Op 9 februari 1945 overviel de SD de woning van Eising en viel Geesje voor de tweede keer in handen van de SD. Er volgde tot de bevrijding in april 1945 een periode van verraad, waarbij minimaal 23 personen in Drenthe door haar toedoen werden gearresteerd; vijf van hen zijn bij Woeste Hoeve door de Duitsers vermoord en drie kwamen in Duitsland tijdens hun gevangenschap om. In totaal werden ten gevolge van het verraad van Geesje Bleeker minimaal 40 personen gearresteerd, van wie dertien de oorlog niet overleefden. Na de oorlog werd zij door rechtbanken in Groningen en in Assen tot de doodstraf veroordeeld. Deze straf werd door gratie in een levenslange gevangenisstraf omgezet. In 1960 kwam zij vrij.

De doos van Passage

Willem Jan van Wijk e.a., € 139,00

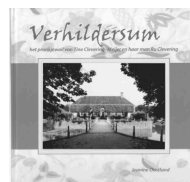
In deze doos zijn tien nieuwe dichtbundels opgenomen die elk ook los verkrijgbaar zijn (€ 19,90). In meerderheid zijn de bundels afkomstig van dichters uit Groningen: Karel ten Haaf, René Luth, Ronald Ohlsen, Pauline Sparreboom, Irene Wiersma en Willem-Jan van Wijk. De boeken zijn uitgevoerd in hardcover, enkele zijn ook geïllustreerd en worden geleverd in een fraaie cassette. Het betreft een gelimiteerde oplage.

Grunneger Grimm

Marten van Dijken, € 24,95

De sprookjes van Grimm – wie kent ze niet. Marten van Dijken heeft vijftig sprookjes van de gebroeders Grimm in het Gronings vertaald. Dit gebonden boek is fraai geïllustreerd door Peter Boersma en Hilda Groenesteyn.

Verhildersum

Jeanine Oostland, € 5,95

'Het pronsjewail van Tine Clevering-Meijer en haar man Ru Clevering', luidt de ondertitel van dit boek over de borg Verhildersum. Tine Clevering-Meijer was het eerste vrouwelijke bestuurslid van het Anjerfonds Groningen en werd door Prins Bernhard in 1975 onderscheiden. In dit boek wordt de bijzondere relatie tussen Tine Clevering-Meijer en de borg beschreven. Het boek is rijk geïllustreerd.

Bestuurssamenstelling

T. van der Meulen
(voorzitter)
C. J. A. Wessels,
(secretaris)
J. F. de Boer
(penningmeester)
P. J. E. Bootsma
M. L. Hintzbergen
J. van der Laan
E. M. Meisner
A. R. Rubingh
C. Slothouber
M. J. A. Vooijs
D.-A. Walsma

Hoe wordt u donateur?

U kunt u als donateur van
de Vrienden
van de Stad Groningen
opgeven bij onderstaand
correspondentieadres

Postbus 296
9700 AG Groningen

of via de website:
www.vriendenstadgroningen.nl
e-mail:
info@vriendenstadgroningen.nl

Bank: NL06 INGB 0000 4473 73
Minimum donatie
€ 15,00 per jaar

De Stichting Vrienden van de Stad Groningen

De Stichting Vrienden van de stad Groningen is
opgericht in 1984.

We zetten ons in voor de ruimtelijke kwaliteit
(belevingswaarde, gebruikswaarde, toekomst-
waarde) van de stad Groningen.

We vragen aandacht voor het historisch karakter
van de gebouwde en ingerichte omgeving, voor
zover dat de belevingswaarde ondersteunt.

Middelen die we inzetten: bijdragen aan me-
ningsvorming over architectuur en openbare
ruimte door middel van lezingen, debatten en
excursies.

Daarnaast participeren (mogelijk in overleg met
andere partijen) in beleidsprocedures (overleg,
zienswijzen, eventueel bezwaren bij gemeentelijk
ruimtelijk beleid en het beleid van andere
overheden).

We richten ons op de binnenstad maar geven
daarnaast ook aandacht aan de stad Groningen
als geheel en de ruimere context van de stad.

G r o e n i n g a

